

NORDØSTGRØNLANDS MOSKUSOKSER

Af direktør *J. G. Jennov*

I årevis har man fra forskellig side og da navnlig også fra min krævet en grundig undersøgelse af moskusoksebestandens kår i Nordøstgrønland. Dette krav har mag. scient. Chr. Vibe nu tilsluttet sig.

Fra 1934 har de danske og norske fangstselskaber håndhævet nogle fredningsbestemmelser, som i alt væsentligt har fungeret godt. I 1950 afløstes disse private bestemmelser af officielle danske fredningsbestemmelser, som nærmest indførte en totalfredningsordning, hvilket blev gjort uden nogen forudgående grundig undersøgelse af forholdene.

Den i 1953-54 indtrufne ganske abnorme vinter, hvor de tilgængelige vintergræsgange blev indskrænket til et minimum, har ramt Nordøstgrønlands moskusoksebestand hårdt.

Det synes som om der, stort set, sommeren 1954 i de fleste distrikter hverken fandtes kalve fra 1953 og 1954 eller moskuskøer, medens det samtidig var åbenbart, at også en stor del af tyrene var sultet ihjel. Forholdene har ikke været lige slemme overalt, i enkelte distrikter, som Daneborg-området, blev der iagttaget et ikke ubetydeligt antal kalve, og en del køer må der altså også have været. I enkelte distrikter blev der derimod kun set en ko for hver 26 tyre, og generelt kan man måske anslå den nuværende bestand til at bestå af $\frac{2}{3}$ tyre og $\frac{1}{3}$ køer.

Man har forsøgt at give den gennem årene stedfundne jagt skylden for dette uheldige fordelingsforhold. Dette har imidlertid intet på sig.

Iagttagelser gennem en lang årrække har vist, at den årlige kalvetilgang var fuldt tilfredsstillende, idet bestandene om efteråret indeholdt 13-18 % kalve, hvilket de ikke kunne have gjort, hvis der ikke havde været et nogenlunde normalt antal køer tilstede. En række iagttagelser viser, at moskusokseflokkene om efteråret gennemgående indeholdt følgende antal kalve: »1869-70 14%, 1900 13%, 1906-08 18 à 19%, en årrække fra 1919-1934 ca. 16-17%, 1937-38 sandsynligvis det samme, 1939 16 %, år 1940 sandsynligvis det samme; for årene efter krigen gælder, at iagttagelserne går ud på, at moskusokseflokkene har indeholdt ca. 16%. Året 1953 dog lidt mindre, 13 à 15%.« At der i moskusoksebestandene altid har været et vist og i betragtning af, at dyret er polygam, upåkrævet overskud af tyre, skyldes i nogen grad, at forholdsvis mange af de førstegangs fødende køer antagelig dør under fødselen.

I en gennem Ritzaus Bureau den 15. december 1954 udsendt erklæring udtaler 14 grønlandsfarere, fangstmænd, stationschefer, ekspeditionsdeltagere eller vejrtjenestefolk, som har opholdt sig i Nordøstgrønland mellem Franz Joseph fjorden og Germania-land, og som tilsammen repræsenterer 34 års ophold i landet med overvintringer, at påstandene om en for moskusoksebestanden skadelig nedskydning af moskusøer er stærkt overdrevne og i strid med de faktiske forhold. De udtaler endvidere, at den stedfundne beskydning i altovervejende Grad har belastet tyrene, og at den nu stedfundne højst beklagelige reduktion af kobestanden udelukkende skyldes de i vinteren 1953-54 rådende klimatiske forhold og den derved forårsagede indskrænkning af de tilgængelige vintergræsningsarealer.

At det er kommet til at gå så hårdt ud over kobestanden, skyldes dels, at den drægtige ko, hvis foster uden hensyn til moderdyret tager den for fosterets normale udvikling nødvendige næring, er særlig udsat i en hungerperiode og dels at moskusoksebestanden, tildels netop på grund af de i 1950 indførte totalfredningsbestemmelser, var vokset meget stærkt. Dette forhold har yderligere potenseret vanskelighederne.

Vinteren 1938-39 bød på tilsvarende vanskelige kår for moskusoksebestanden og en mængde dyr omkom. Men bestanden var i 1938-39 betydelig mindre end i 1953-54, og det er karakteristisk, at man sommeren 1939 så op til 16% nyfødte kalve i flokkene; så dengang må den væsentligste del af køerne have overlevet hungerperioden. Når man har sagt »at jo flere dyr, der er, jo større udbredelse de har, des større vil muligheden for overlevelse være«, så kan dette kun være rigtigt, så langt og så vidt, som der er føde til dem om vinteren, og bestandens sammensætning er rimelig.

En bestand af polygame dyr bestående af 1 ko for hver 26 tyre er en åbenbar urimelighed.

Jeg skal afholde mig fra i denne artikel at komme nærmere ind på spørgsmålene om renens tilstedeværelse og ikke-tilstedeværelse i Nordøstgrønland, dette dyrs forhold til moskusoksen, den nordøstgrønlandske moskusoksebestands mængdesvingninger gennem tiderne og klimasvingningerne. Jeg skal om nogle af disse spørgsmål henvise til forskellige af mine tidligere artikler, nemlig en piece:

»Moskusoksebestanden i Nordøstgrønland« 1945

og artikler i

Naturens Verden: »Moskusoksen som tamdyr i Vestgrønland 1950«

»Nogle betragtninger over forskellige forhold i Nordøstgrønland«, 1952

»En undersøgelse af moskusoksens vilkår i Nordøstgrønland er nu mere påkrævet end nogensinde«, 1953

samt

»Urimelige fredninger i Nordøstgrønland« i »*Jæger og Fisker*«, August 1954

og en

kronik i Nationaltidende 5. oktober 1954: »Hvorledes sikres moskusokserne i Nord-østgrønland«.

Løvrigt mener jeg, sikkert i overensstemmelse med det grønlandske landsråd, at der snarest bør overføres moskusokser til Vestgrønland, hvor der efter de oplysninger, jeg ligger inde med, skulle være plads til en moskusoksebestand på ca. 90.000 dyr, hvilket ville tillade en produktion på ca. 1300 tons kød om året med en bruttoværdi på mellem 4.000.000 og 6.500.000 kroner, alt eftersom man går ud fra en kilopris på 3 eller 5 kroner.

Under henvisning til foranstående mener jeg, at der bør foretages følgende:

- 1) Fredningsbestemmelserne ændres foreløbigt, så det totalt forbydes at beskyde familieflokkene samt køer, ungdyr og kalve udenfor familieflokkene, medens den overtallige tyrebestand beskattes i nødvendig og rimelig udstrækning,
- 2) der foretages snarest en optælling af moskusoksebestanden,
- 3) denne gøres til genstand for en nærmere videnskabelig undersøgelse,
- 4) der overføres efterhånden og så hurtigt som muligt et tilstrækkeligt antal moskusokser til Vestgrønland,
- 5) der indføres en Game-Warden-ordning til at regulere de forskellige jagtforhold både vedrørende moskusokser, laksefangst, ægsamling o. a. l.,
- 6) der udlægges nogle totalfredede reservater, hvor dyrene kan formere sig i fred, således at den nødvendige beskatning finder sted udenfor reservaterne.

Af områder, hvor sådanne reservater passende kan udlægges, nævnes Pearyland ca. 43.000 kvadratkilometer, egnene vest for Ingolfssfjorden ca. 38.000 kvadratkilometer, bundområderne i Scoresbysund ca. 38.000 kvadratkilometer.

Det vides, at der i disse områder findes betydelige moskusoksebestande, selv om disses størrelse ikke er bekendt.

Sammenligningsvis anføres, at reservatet i Yellow-stone Park er ca. 9.000 kvadratkilometer.